

# HAGABLADET

Nr 1/2003

## Flora Nordica

ETT PROJEKT VID BERGIANSKA TRÄDGÅRDEN

AV BENGT JONSELL

Bergianska trädgården vid Brunns- viken inrymmer bland mycket annat också en forskningsinstitution, Bergi- anska stiftelsen. Under min tid som föreståndare för Bergianska, 1983– 2001, var stiftelsen engagerad i flera floraprojekt, i främsta rummet Flora Nordica, en vetenskaplig flora över de nordiska ländernas kärlväxter. Floran avser att omfatta alla vilda blom- och ormbunksväxter i Danmark med Färöarna, Finland, Island, Norge med Svalbard och Sverige. Vi uppskattar antalet bofasta arter i detta område till omkring 2000 och tillfälligt inkomna till nästan lika många, vilket gör att inemot 4000 arter skall beskrivas i floran. För att ge dessa siffror konkreta- tion kan nämnas att åtminstone 750 av dessa växer i Nationalstadsparken – ett stort antal för ett så begränsat område.

En flora är i första hand ett verktyg för artbestämning av växter med hjälp av en beskrivning eller examinations- nyckel. Sedan kan, som bekant, floras tyngd och bredd skifta från ett tunt men kanske glättigt illustrerat häfte till tjugobandsverk med på sin höjd några förklarande illustrationer. Flora

Nordica ligger närmare det senare, även om banden inte skall bli mer än ett tiotal. Illustrationer är det ganska gott om, men endast teckningar och mest sådana som visar detaljer som är viktiga att förstå vid bestämnings- arbetet. Det finns också schematiska kartor som i grova drag visar arternas utbredning i Norden och dessutom text som mer fullödigt behandlar både utbredning och ståndortsförhållanden, d.v.s. växtens ekologi.

I bästa fall bygger en flora, vare sig stor eller liten, på ett visst mått av originalobservationer. I floragenren frodas nog ändå kanske mer än annars avskrivandet, särskilt av måttuppgifter och dylikt, från den ena floran till den andra, till och med om de täcker olika geografiska områden. I ett arbete som Flora Nordica med högt ställda vetenskapliga ambitioner måste originalobservationer vara grunden. Kun- skap om den levande växten i fält är givetvis oumbärlig, men ingen författare kan känna en mer vittspridd art från annat än några fragment av utbredningsområdet. Därför är de stora samlingarna av herbariematerial i de nordiska botaniska museerna den verkliga basen i floraarbetet. Bland dem är Naturhistoriska riks- >>>



ill. Marja Koistinen

### HAGABLADET

är en tidning för natur och kultur vid Haga-Brunnsviken. Den utkommer med fyra nummer per år. Lösnummerpris 10 kr.

REDAKTION:

Evalena Lidman,  
Sverker Michélsen.

ANSVARIG UTGIVARE:

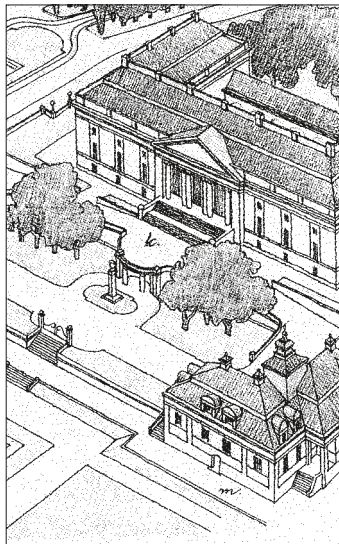
Lars Sundström,  
Haga-Brunnsvikens  
Vänner.



HAGA-  
BRUNNSVIKENS  
VÄNNER

info@haga-brunnsviken.org  
Box 23224  
104 35 Stockholm

## Kallelse till årsmöte den 6 maj



HAGA-BRUNNSVIKENS VÄNNER  
KALLAR TILL ÅRSMÖTE  
TISDAGEN DEN 6 MAJ

LOKAL:  
KUNGL.

VETENSKAPSAKADEMIEN,  
LINNÉSALEN  
TID: 18.30

I ANSLUTNING TILL  
ÅRSMÖTET VISAR  
EVA KRUTMEIJER  
RUNT I LOKALERNA OCH  
BERÄTTAR OM VERKSAMHETEN.

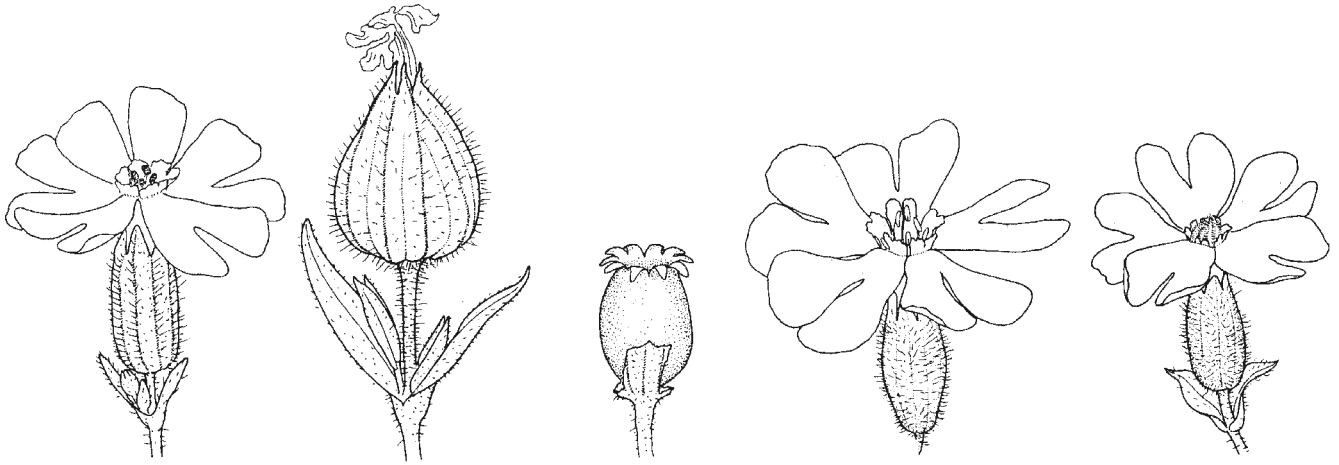
Välkommen!

Ordinarie årsmötesförhandlingar med stadgeenliga ärenden: verksamhetsberättelse, ekonomisk redogörelse, revisionsberättelse, fråga om ansvarsfrihet, val av styrelse, revisorer och valberedning – med mera. Aktuella handlingar delas ut vid mötet.

Enkel förtäring. Anmälan till Ella Öström på tel. 08 – 34 43 40.

Vägbeskrivning: Kungl.

Vetenskapsakademien ligger snett mittemot Riksmuseet på andra sidan Roslagsvägen. T-bana hållplats Universitetet. Buss 40 eller 70, hållplats Universitetet norra.



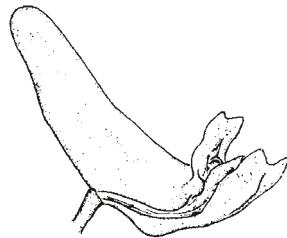
ill. Marja Koistinen

►►► museet ett av de allra viktigaste, störst i Norden som det är, och med detta stöder och samarbetar Flora Nordica på många sätt. Det finns inemot ett tjugotal för floran viktiga museer i Norden. Projektet är därför också ett exempel på effektivt nordiskt samarbete. Författare finns i alla de nordiska länderna, och geografiska och ekologiska uppgifter kontrolleras av lokalt sakkunniga. Vi har också etablerat nära samarbete med dem som allra bäst känner floran lokalt, nämligen de många mycket kunniga amatörer som svarar för landskapsfloraprojekt. Dessa pågår speciellt i Sverige, men växer alltmer fram också i andra nordiska länder.

För vilka skrivs då en flora som denna? Både professionella botanister och kunniga amatörer efterfrågar en flora med utförliga beskrivningar och resonerande texter om exempelvis problem med variation och gränsdragning mellan arter, eller hybridisering som spelar stor och problematisk roll i många grupper. På så vis uppnår man inte bara säker bestämning av sitt växtmaterial utan kan också bedöma arterna t.ex. i floravård och naturskyddssammanhang. Floran skrivs också med tanke på utomnordisk publik och språket är därför engelska. Det har hittills inte funnits någon möjlighet för den som inte läser något nordiskt språk att skaffa sig ingående kunskap om Nordens kärlväxtflora, trots att floraskrivandet i Norden har traditioner sedan 1700-talet. Linnés floror var förvisso på latin och kunde läsas av den tidens lärda värld, men sedan 1800-talets början har de nationella språken gällt överlag. Flora Nordica utgör också en syntes av det stora, spridda och svårsammanfattade vetande som finns om Nordens flora. Nordens flora är

naturligtvis bättre känd än de flesta andra länders och i otaliga skrifter finns information som behöver hämtas in och sammanfattas, givetvis med kritisk sovring. Nya forskningsresultat som ändrar synen på våra växers släktskap, utbredning och mycket annat strömmar ständigt in. Av detta följer att omfattande litteraturreferenser är en viktig del av arbetet.

ill. Magnus Lidén



BLAND MÄRKLIGA UPPTÄCKTER I SAMBAND med Flora Nordica-arbetet är den förut obeskrivna gotlandsnunneörten, en ny art som i hela världen endast växer i några socknar på västra Gotland och på Stora Karlsö. Den måste ha uppstått där efter istiden, som en stabiliserad hybrid mellan två andra nunneörter. Att den inte förut uppmärksammats beror nog mycket på att den blommar så tidigt och alldeles vissnat ned när botanisterna kommit ut i markerna.

Två volymer har hittills utkommit av Flora Nordica. Där finner man bland annat ormbunksväxterna, många träd- och buskfamiljer (störst bland dem vidfamiljen, Salicaceae), Polygonaceae (med syror och skräppor), mållorna (Chenopodiaceae), nejlikväxterna (Caryophyllaceae),

ranunkelväxterna med sippor och smörblommor (Ranunculaceae) och vallmoväxterna (Papaveraceae) för att bara nämna de större. Omkring 800 arter behandlas i de två volymerna, därtill hundratals underarter och hybrider. Närmast följer en "allmän del" som i en rad utförliga kapitel berättar om floraskrivandets historia i Norden, om nordisk vegetation m.m., ger ordförklaringar, presenterar de nordiska herbarierna. Den delen trycks under 2003. Nästa floravolym kommer att dröja flera år. Projektet har hittills bekostats av Vetenskapsakademien genom Bergianska stiftelsen, men efter min pensionering är det oklart hur finansieringen skall ske i framtiden och svårt att säga i vilken takt floran kommer att framskrida.

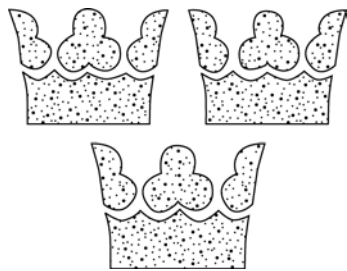
Flora Nordica går att beställa genom bokhandeln, men säljs till mycket förmånligare pris i butiken i Edvard Andersons växthus, där man kan bese exemplar. Till bästa pris kan man köpa floran som medlem i Svenska botaniska föreningen (postgiro 48 79 11-0, där medlemsavgiften är 295:- inkl. Svensk botanisk tidskrift).

*Bengt Jonsell, professor Bergianus  
1983-2001.*

*De avbildade växterna är:  
Kärrstjärnblomma (första sidan)  
Vitblära, rödblära (ovan, denna sida)  
Gotlandsnunneört (mitten,  
denna sida)  
Hönsarv (sista sidan)*



# En uppvaktning med mersmak



HUR STÅR DET TILL MED STATSMAKTERNAS intresse för Nationalstadsparken? Driver de på utvecklingen i linje med de ambitioner som uttalades vid sjösättningen av den nya lagen? Eller är det kanske så, att det är myndigheterna som måste påminnas om sina åtaganden?

En liten delegation av parkförkämpar besökte nyligen miljödepartementet för att göra just detta. Det var representanter för Kommittén för Gustavianska Parken, Haga-Brunnsvikens vänner och Förbundet för Ekoparken som uppvaktade miljöminister Lena Sommestad med en rad frågor som berör Nationalstadsparken, i dag och i ett längre perspektiv.

Désirée Edmar, tidigare chef för Naturhistoriska riksmuseet och sedan knappa året ordförande i Kommittén för Gustavianska Parken, var med vid uppvaktningen.

– Vi delade upp ämnena mellan oss och redovisade våra ståndpunkter. Även om tiden – över en timme – är lång i sådana här sammanhang, gäller det förstås att vara väl så koncentrerad och kortfattad för att förmedla det viktigaste.

– Jag talade om Nationalstadsparken och Stockholmsregionen som ett föredöme för hållbar utveckling. Insikten om parkens värden och att den bör bevaras har funnits länge. Om

vi fortsätter att vidareutveckla parken kan den bidra till Stockholms attraktionskraft, och vara en positiv del av vår Sverigebild internationellt.

– Det talas ofta om trafikledernas betydelse för utvecklingen i regionen. Men att omskapa Stockholm till ett föredöme för hållbar utveckling skulle vara en annan form av attraktionskraft, det skulle kunna bli en modell för hållbar utveckling för medborgarnas bästa!

En viktig fråga som togs upp vid uppvaktningen var förvaltningen av Nationalstadsparken. I dagsläget finns ingen tydlig "sakägare" som för parkens talan. Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att skapa former för samarbete mellan parkens olika aktörer. Detta sker genom den s.k. Samverkansgruppen där Fastighetsverket, Kungl. Djurgårdens Förvaltning, Förbundet för Ekoparken, kommunerna och ytterligare några träffas för diskussioner.

– Jag har tidigare suttit med i Samverkansgruppen och deltar nu på nytt i mötena som representant för Kommittén. Här förs trevliga samtal, men gruppen har ingen beslutanderätt, och dess betydelse har ifrågasatts av flera.

Att förhållandevis litet har utträttats har även regeringen uppmärksammat.

– För nästan precis ett år sedan skrev regeringen i "En samlad naturvårdspolitik" om behovet av att se över och följa upp förvaltningen av parken. Vid uppvaktningen viftade jag med skriften, vi ville gärna påminna om uppdraget till länsstyrelsen att gå vidare med förvaltningsfrågorna.

– I en mycket intressant passus i skrivelsen anger regeringen att man är positivt inställd till stiftelser som bas för regionalt förankrad naturvård.

"Regionalt förankrad naturvård"

passar ju väl in på Nationalstadsparken, och vi pekade på Skärgårdsstiftelsen som en möjlig modell. En stiftelse skulle kunna bli en naturlig huvudman för parken.

Vid uppvaktningen förde de ideella föreningarna även fram sina ståndpunkter i några planärenden som nu ligger för prövning på regeringens bord. Christian Laine från Haga-Brunnsvikens vänner argumenterade för en bättre lösning vid Norra Frösunda och Richard Murray från Förbundet för Ekoparken talade om utbyggnaden vid Frösundavik – se tidigare nummer av Hagabladet för en beskrivning av dessa projekt.

Några övergripande planfrågor togs upp av Lennart Holm, Kommittén för Gustavianska Parken. Med tanke på de mycket stora bebyggelse- och vägprojekten som planeras i Nationalstadsparken är det angeläget att regeringen initierar en fördjupad översiktsplanering i området. Projekten – bebyggelse vid Norra Station, Albano, Husarviken, Storängsbotten och Värtahamnen och vägbygget Norra länken – för med sig en rad andra komplicerade frågor som motiverar en samlad behandling. Osäkra kort är här bland annat hamnens framtid, planer på Österleden och lösningen av kollektivtrafiken. Värtabanan och den tilltänkta Norra länken följs åt genom parken och passerar de planerade bebyggelseområdena, och hur dessa ska samexistera på bästa sätt bör också utredas.

Lena Sommestad lyssnade uppmärksamt, ställde motfrågor, och sex medarbetare hade hon med sig till föredragningen. Detta intresse från departementets sida vill vi gärna tolka som ett gott tecken inför framtiden. Näst på tur att uppvaktas står landshövding Mats Hellström. ●

## Nytt yttrande om Norra länken

DET HAR ÅTER VARIT AKTUELLT FÖR HAGA-Brunnsvikens vänner att yttra sig angående Norra länken. Yttrandet gäller ett samrådsförslag till detaljplan för en delsträcka av Norra länken, mellan Norrtull och Roslagstull. Vägen ska här gå i en tunnel under Bellevueparken. Delsträckan ligger i huvudsak inom Nationalstadsparken.

Föreningens ordförande Lars Sundström konstaterar i skrivelsen att det

var denna detaljplan som underkändes av regeringsrätten 1997. Visserligen är det aktuella tunnelutförandet modifierat, men uppenbart är att bygget kommer att skada parklandskapet.

I yttrandet konstateras också att länken kommer att medföra ökad trafik och mer buller längs Roslagsvägen norr om den tilltänkta trafikplatsen vid Frescati. Och då har ändå inte de i detaljplanen redovisade trafikberäk-

ningarna tagit hänsyn till den rimliga trafikökning som de stora utbyggnadsprojekten vid exempelvis Norra Station kommer att medföra.

Om Norra länken överhuvudtaget ska byggas bör den ges en utformning som inte gör intrång i Nationalstadsparkens parklandskap och inte skadar natur- och kulturvärden.

Hela yttrandet står att läsa på hemsidan [www.haga-brunnsviken.org](http://www.haga-brunnsviken.org). ●

*Fler fjärilar får parken  
att blomma.*

## HAGA – BRUNNSVIKENS VÄNNER

*Bli medlem!*



ill: Örytan Nilsson

Årsavgift 125 kronor

Familjemedlem, ungdom och  
studerande upp till 25 år 50 kr.  
Föreningar och företag 250 kr.

Postgiro: 428 37 57 – 5.

HAGADAGEN DEN 15 JUNI!  
PROGRAM PRESENTERAS I NÄSTA  
NUMMER AV HAGABLADET

## Upprop!

HAGA—BRUNNSVIKENS *BETALANDE* VÄNNER BLIR FÄRRE OCH FÄRRE.

DET INNEBÄR ATT HAGA—BRUNNSVIKENS *SYNLIGA* VÄNNER OCKSÅ BLIR  
FÄRRE OCH FÄRRE.

DET INNEBÄR I SIN TUR ATT *HAGA—BRUNNSVIKENS VÄNNER* FÖRLORAR I  
RÖSTSTYRKA OCH INFLYTANDE.

VÅR FÖRENING HAR HAFT OCH HAR EN viktig roll för att värna och främja kultur- och naturvärdena kring Brunnsviken. Ditt engagemang är viktigt för att vi skall kunna behålla och utveckla den rollen!

Det är inte bara vår förening som förlorat medlemmar under de senaste åren – enligt en färsk undersökning från Statistiska Centralbyrån tappade miljöorganisationerna hälften av sina medlemmar under 90-talet.

Gå mot strömmen! Kom till årsmötet! Värva nya vänner! Och glöm inte årsavgiften!

Till slut ett tankvärt citat från en debattartikel i Dagens Nyheter den 27 mars i år:

”Vår analys visar att ett starkt

föreningsliv på punkt efter punkt gynnar en aktiv folkstyrelse. Ett aktivt föreningsarrangemang leder i politiska diskussioner, politiskt engagemang, valdeltagande och demonstrationer och det ger människor en ökad förmåga att tillvarata sina rättigheter och möjligheter som medborgare och konsument. Föreningslivets utveckling handlar därför också om demokratin.

Föreningarnas förmåga att klara återväxten är en fråga som inte bara angår medlemmarna utan alla medborgare.”

(Ur artikel undertecknad av Erik Amnå, Göteborgs universitet, Lars Häll, Statistiska Centralbyrån, Ingrid Munck, Göteborgs universitet, och Joachim Vogel, Umeå universitet.)

VÄLKOMMEN TILL ÅRSMÖTET! *STYRELSEN*

## Mink i Nationalstadsparken?

**Till:** info@haga-brunnsviken.org

**Från:** Bosse Rydh

**Ärende:** mink-larm...

Jag åkte skridsko på Brunnsviken i morse (söndag den 23 mars). Cirka 09.50 kom jag från norr, svängde in nära stranden i viken mot Brunnsvikens Kanotklubb. I hörnet innanför yttersta bryggan, ganska nära stranden, satt en liten brun krabat. Blickstill. Jag tvärstannade.

Krabaten vädrade lite, tittade och lufs-hoppade jämfota in under bryggan, kilade ut någon meter närmare stranden, gick diagonalt in i vassranden och slank ned i den öppna råken på cirka en decimeter, som gick ungefär en halvmeter från stranden. Alltihop tog två-tre minuter. Jag stod kvar stilla cirka fem minuter och spanade efter vasskanten. Krabaten försvunnen.

Av storleken att döma var det en mink. Iller är längre och betydligt kraftigare. Det bör ju vara ett fullvuxet djur denna årstid. Iller har jag uppfat-

tat som betydligt skyggare, och så sällsynt att den nog inte finns vid Brunnsviken.

Jag anser att några zoologer borde leta efter spår, spillning, bytesrester med mera. Och så borde man sätta fällor för att se vad man får. Mink i Ekoparken bör vara ett formidabelt hot mot alla fåglar som häckar nära vattnet – ett hot mot Ekoparken själv. Därför bör det utredas, och sedan bör åtgärder sättas in. Jag vet att det är svårt, men det betyder bara att det är desto mer angeläget, innan minken etablerat sig...

-- Bosse. R --

*P. S. tyvärr hade jag inte kameran  
i fickan, jag hade bunnit plåta !!*

HAGABLADET FÖRDE FRÅGAN VIDARE TILL jägmästare Henrik Niklasson vid Kungl. Djurgårdens Förvaltning. Och det visar sig att minken redan *har* etablerat sig i Nationalstadsparken...

Minken är på gott och ont en nykomling i vår fauna. Lokalt kan den påverka etablerade ekosystem

och vara ett hot mot fågellivet. Det är inte realistiskt att tro att vi kan få bort minken helt, de är något av överlevnadskonstnärer, utan vi får förmodligen räkna med att den blir kvar i området. Men för att undvika oönskade effekter och att vissa fågelarter slås ut får man försöka hålla populationen i schack med fällfångst och eventuellt även riktad jakt. ●



**Minkens framfart i Nationalstadsparken följs noga. Teckning av Jean George.**